

Diliva

Çocuklar için dil ve konuşma desteği · www.diliva.app

Çocuklarla Etkili İletişim Kurmanın Yolları

Aileler için pratik rehber

Hazırlayan: **Uzman Dkt. Naile Altınbaş**, Dil ve Konuşma Terapisti

Çocuğunuzla iletişimi güçlendirmek için özel materyallere ya da uzun çalışma saatlerine ihtiyacınız yok. Bu rehber, günlük yaşamda kullanabileceğiniz temel yaklaşımları, doğal dil öğretim stratejilerini ve oyun temelli etkileşim önerilerini bir araya getiriyor. Her bölümde evde hemen deneyebileceğiniz örnekler bulacaksınız.

1. Ortak ilgi

Çocuğunuzun ilgisini takip etmek, iletişimin en önemli başlangıç noktalarından biridir. Çocuğunuzun ilgilendiği şeyle sizin de ilgilenmeniz ortak ilgiyi destekler ve dil becerilerinin desteklenmesini kolaylaştırır.

Evde deneyin

- Çocuğunuzun sevdiği oyuncak veya aktiviteleri seçin.
- Onun ilgilendiği şey hakkında konuşun.
- Çevrede olup bitene dikkatini çekin.
- Çocuğunuzun oyununa katılın.

Küçük ipucu

Oyunu siz yönetmek yerine önce çocuğın ne yaptığını gözlemleyin; ardından onun oyununa katılıp dili bu etkinliğin üzerine yerleştirin.

2. Göz teması ve dikkat

İletişim sırasında yüz yüze olmak, göz kontağı kurmak ve ortak dikkati paylaşmak karşılıklı etkileşimin önemli parçalarıdır.

Çocuğunuz sizinle iletişim kurduğunda onu dinlediğinizi davranışlarınızla gösterin.

3. Sıra alma: "Şimdi benim sıram, şimdi senin sıran"

İletişimde sıra alma önemli bir beceridir.

Bunu desteklemek için:

- Oyun sırasında sırayla oynayın.
- "Şimdi benim sıram.", "Şimdi senin sıran." gibi ifadeler kullanın.
- Çocuğunuzun da sıraya uymasını destekleyin.

- Çocuğunuz konuşmasa bile çıkardığı sesleri dinleyin ve ardından konuşun.
- Konuşurken kısa duraklamalar yaparak onun cevap vermesini bekleyin.

4. Çocuğunuzu dinleyin, bekleyin ve yanıt verin

Karşılıklı etkileşim yalnızca kelimelerden oluşmaz. Yüz yüze olmak, ortak dikkati paylaşmak ve çocuğın fikirlerine karşılık vermek de iletişimin önemli parçalarıdır.

Kendinize şu soruları sorun:

- Çocuğumu gerçekten dinledim mi?
- Çocuğımın söylediklerine veya davranışlarına yanıt verdim mi?
- Konuşmak için ona yeterince zaman tanıdım mı?
- Çocuğım sohbet sırasında nasıl hissediyor görünüyordu?

5. Çok soru sormak yerine fırsat verin

Çocuğa art arda "test" soruları sormak, onun oyun ve konuşma başlatma fırsatlarını sınırlayabilir. Özellikle yalnızca "evet" veya "hayır" şeklinde yanıtlanabilecek çok sayıda soru sormak yerine çocuğın liderliğini takip etmek önemlidir.

Bunun yerine:

- Gerçek bir merakla soru sorun.
- Gerektiğinde seçenek sunun.
- Çocuğın tercihini ifade etmesine fırsat verin.
- Yanıt vermesi için bekleyin.

Örnek: "Süt mü, çay mı?"

6. Doğal dil öğretim stratejileri

Çocuğın günlük yaşamda yaptığı etkinlikler, dil öğrenimi için doğal fırsatlar oluşturur.

Yanıt beklemeden model olma

Çocuktan yanıt beklemeden, gelişim düzeyine uygun dilsel girdi sunmaktır.

Örnek: Çocuk: "Aaba." Yetişkin: "Evet, araba. Kırmızı araba."

Amaç çocuğın sözcük dağarcığını desteklemek ve ifade edici dil gelişimine model olmaktır. Sözcük sayısı sınırlı olan çocuklarda kullanılabilecek temel stratejilerden biridir. Çocuğın gelişim düzeyine uygun hedef sözcükler veya 2-3 sözcüklü ifadeler belirlenir ve bu sözcükler doğal ortamda tekrar tekrar sunulur.

Paralel konuşma

Çocuğın yaptığı şeyi, onun dil becerisi düzeyine uygun şekilde ifade etmektir.

Örnek: "Arabayı sürüyorsun." "Araba gidiyor."

Kendi kendine konuşma

Yetişkinin kendi yaptığı şeyi çocuğın dil düzeyine uygun şekilde anlatmasıdır.

Örnek: "Gömleği alıyorum." "Gömleği giyiyorum."

7. Seçenek sunma

İki veya daha fazla seçenek sunarak çocuğun seçim yapmasına fırsat verin. Bu yaklaşım çocuğun ilgisini ve liderliğini takip etmeye yardımcı olur.

Örnek: "Araba mı, top mu?"

Çocuğun bakışı, işareti, uzanması veya sözel yanıtı seçim için bir iletişim fırsatı olabilir.

8. Aynalama: Çocuğun oyununa katılın

Aynalama, çocuğun sözsüz davranışlarını taklit ederek kelime kullanmadan bağlantı kurma ve iletişimi başlatma yoludur. Çocuğun eylemlerini gerçekten yansıtmak önemlidir.

Örnekler

- Çocuk kamyonunu masanın üzerinde sürüyorsa siz de kendi kamyonunuzu sürün.
- Çocuk arabasını durdurduğunda siz de arabanızı durdurun.
- Çocuk hamurdan bir parça kesiyorsa siz de bir parça kesin.
- Yaptığınız eylemi eş zamanlı veya hemen ardından basitçe sözcüklerle anlatın.

Aynalama, çocuğun eylemleri ile kelimeler arasında bir köprü kurmaya yardımcı olur.

9. Genişletme: Çocuğun söylediğine bir adım ekleyin

Çocuğun ifadesini tekrar edip yeni bilgi eklemektir. Amaç çocuğun söylediğini reddetmeden daha zengin bir dil modeli sunmaktır.

Örnek: Çocuk: "Git!" Yetişkin: "Git, araba!" Çocuk: "Araba!" Yetişkin: "Araba durdu!"

Bir başka örnek: Çocuk: "Top!" Yetişkin: "Topu istiyorsun!"

10. Zaman gecikmesi: Beklemek de iletişimdir

Çocuğun bir şey istemesini veya iletişim başlatmasını desteklemek için uygun bir anda durup beklemek kullanılabilir. Örneğin sevdiği bir oyuncakı erişebileceği ancak yardım gerektiren bir şekilde sunup çocuğa odaklanarak beklemek bir iletişim fırsatı oluşturabilir.

Unutmayın: Çocuğun cevap vermesi için sessizce beklemek de iletişimin bir parçasıdır.

11. Oyunu çocuğun gelişimine göre yapılandırın

Çocuğun ilgilendiği ve gelişim düzeyine uygun materyalleri seçin.

Oyun sırasında:

- Oyuna aktif olarak katılın.
- Çocuğun oyun seviyesine girin.
- Oyunu küçük adımlarla genişletin.
- Yeni eylemleri veya materyalleri modelleyin.
- Oyuna yeni parçalar ekleyin.
- Basit rutinler ve sıralar oluşturun.
- Çocuğun hareketlerini dil ile haritalayın.
- Oyunu tanımlayın ve olumlu davranışlarını fark edip övün.

Yaşa göre oyun fikirleri için [dil gelişimini destekleyen oyunlar](#) listemize göz atabilirsiniz.

12. Günlük rutinleri iletişim fırsatına çevirin

Bakım, geçişler, atıştırma, yemekler, etkinliklerin başlangıç ve bitişleri, ev işleri ve temizlik gibi günlük rutinler işlevsel iletişim fırsatları sunar. Çocuk için beklentinin açık olması ve iletişim hedefinin belirlenmesi yetişkinin öğretmesini kolaylaştırır.

Örnek: "Kaşık." "Kaşık ver." "Kaşığı masaya koyuyorum."

13. Olumlu övgüyü kullanın

Çocuğun gerçekten yaptığı ve devam etmesini istediğiniz davranışlar için olumlu ifadeler kullanın. Övgünün neyi beğendiğinizi açıkça göstermesi önemlidir. Özel ve anlamlı övgüler çocuğun hangi davranışının olumlu olduğunu anlamasına yardımcı olabilir.

Örneğin yalnızca "Aferin!" demek yerine "Oyuncağını benimle paylaştın, bunu fark ettim." gibi davranışı açıkça belirten ifadeler kullanabilirsiniz.

14. Çocuğa zarar verebilecek yaklaşımlardan kaçının

Çocuğun iletişim güçlüğü karşısında bazı yetişkin davranışları çocuğu olumsuz etkileyebilir. Kaçınılması gereken yaklaşımlar:

- Acımak veya aşırı merhamet göstermek.
- Endişeli ve gerilimli bakışlar sergilemek.
- Konuşma problemi nedeniyle çocuğu suçlamak veya cezalandırmakla tehdit etmek.
- Akıcı konuştuğu bölümlerden çok problemlili konuşmasına odaklanmak.
- Akıcı olmayan konuşmayı kesmesini söylemek.
- Konuşmaya başlamadan önce derin nefes almasını söylemek.
- Durup tekrar başlamasını istemek.
- Zorlandığı kelimeleri kullanmamasını önermek.
- Onun yerine cevap vermek.
- Takıldığı yerleri tamamlamak.
- Sık sık "Hayır, dur, yapamazsın." gibi ifadeler kullanmak.
- Yaşına ve olgunluk düzeyine uygun olmayan beklentiler oluşturmak.

15. Ebeveyn için 5 dakikalık iletişim rutini

Her gün kısa bir süre çocuğunuzun liderliğini takip edin ve günlük anları iletişim fırsatına dönüştürün.

GÜNLÜK İLETİŞİM RUTİNİ				
Her gün kısa bir süre çocuğunuzun liderliğini takip edin ve günlük anları iletişim fırsatına dönüştürün.				
ADIM	NE YAPILIR?	GÖRSEL ÖRNEK	GÜNLÜK RUTİN ÖRNEĞİ	AMAÇ
1 İZLE	Çocuğun neye baktığını, neyle ilgilendiğini ve ne yapmak istediğini gözlemleyin.		Çocuk arabayı alıp sürmeye odaklandı.	Çocuğun ilgisini ve motivasyonunu anlamak.
2 KATIL	Çocuğun yaptığı etkinliğe onun seviyesine inerek dahil olun.		Siz de başka bir arabayla oyuna katıldınız.	Bağlantı kurmak ve iletişimi başlatmak.
3 AYNALA	Çocuğun hareketlerini ve oyun biçimini taklit edin.		Çocuk blokları üst üste koyuyor, siz de aynısını yapıyorsunuz.	Çocuğun sizi anlamasını ve etkileşimin devam etmesini sağlamak.
4 KONUŞ	O anda çocuğun yaptığı şeyi kısa ve doğal ifadelerle anlatın.		"Elma yiyorsun." "Araba gidiyor." "Ellerini yıkıyorsun."	Dil gelişimini desteklemek ve sözcükleri anlamlı bağlamda sunmak.
5 BEKLE	Hemen soru sormak veya yardım etmek yerine çocuğa iletişim başlatması için zaman tanıyın.		İstedığı atıştırmalığı görmesine izin verin ve istemesi için bekleyin.	Çocuğun iletişim girişiminde bulunmasını teşvik etmek.
6 GENİŞLET	Çocuğun söylediğine 1-2 anlamlı sözcük ekleyerek model olun.		Çocuk: "Kamyon!" Siz: "Büyük kırmızı kamyon!"	Dili zenginleştirmek ve daha uzun ifadeler için model olmak.
7 ÖV	Katılımını ve iletişimi girişimini fark ettiğinizi gösterin.		"Harika söyledin!" "Bana gösterdin!" "İstedğini anlattın!"	Özgüvenini artırmak ve iletişimi pekiştirmek.

İletişim yalnızca oyun sırasında değil; bakım, geçişler, yemekler, temizlik, etkinliklerin başlangıç ve bitişleri gibi günlük rutinlerin her anında desteklenebilir.

Unutmayın

Etkili iletişim, çocuğa sürekli soru sormak veya doğru cevabı vermesini beklemek değildir. Çocuğun ilgisini fark etmek, onunla aynı etkinlikte buluşmak, dinlemek, beklemek, yanıt vermek ve uygun dil modeli sunmak günlük yaşamın içinde güçlü iletişim fırsatları oluşturur.

Çocuğunuzun iletişim becerilerini desteklemek için mükemmel olmanız gerekmez. Gün içinde küçük anları iletişim fırsatına dönüştürmeniz yeterlidir.

Birlikte oynayın. İzleyin. Dinleyin. Bekleyin. Yanıt verin. Ve çocuğunuzun iletişim girişimlerini fark edin.

Gelişimsel kaygılarınız varsa çocuğunuz için uygun değerlendirme ve yönlendirme konusunda bir dil ve konuşma terapistinden destek alabilirsiniz. Hangi durumlarda uzmana başvurmanız gerektiğini [konuşma gecikmesi rehberimizde](#) anlattık; Diliva üzerinden bir [dil ve konuşma terapistinden randevu](#) da alabilirsiniz.

Rehberin çevrimiçi hâli

www.diliva.app/blog/cocuklarla-etkili-iletisim-kurmanin-yollari

Diliva uygulamasını indirin

Çocuğunuza özel etkinlikler ve uzman terapist desteği